

سازندگان جهان ایرانی-اسلامی

سونیل شارما

امیر خسرو

شاعر شاهان

شهرزاد خنجری

سرشناس	: شارما، سونیل، ۱۹۶۴م.
عنوان و نام پدیدآور	: بر خسرو دهلوی: شاعر شاهان و صوفیان / سونیل شارما؛ مترجم شهروز خنجری، ویراستار نوید شاه‌علی.
مشخصات نشر	: تهران: ناهید، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۸۴ ص.
فروست	: مجموعه سازندگان نهان ایرانی - اسلامی؛ ۱۲.
شابک	: 978-600-6721-91-0
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا.
یادداشت	: عنوان اصلی: Amir Khusraw: the poet, musician and sultans
موضوع	: امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۱۲۷۲-۱۳۲۵
موضوع	: Amir Khusrow, Khosrow Ebn Mahmud
موضوع	: شاعران ایرانی - هند - سرگذشتنامه.
موضوع	: Poets, Iranian - India - Biography
موضوع	: شاعران ایرانی - ۱۳۰-۹۰۶ق. - سرگذشتنامه.
موضوع	: Poets, Iranian - 747-1500 - Biography
شناسه افزوده	: خنجری، شهروز، ۱۳۶۲ - مترجم.
شناسه افزوده	: شاه‌علی، نوید، ۱۳۷۸ - ویراستار.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۷ الف ۲ ش / PIR ۵۳۶۴
رده‌بندی دیوبی	: ۸ فا ۱ / ۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۴۹۷۷۶

این کتاب ترجمه‌ای است از
Amir Khusraw
The Poet of Soltans and Sufis
Sunil Sharma
Oneworld Publications ©2005.

نامک در بیان پهلوی به معنای کتاب و نامه است.

تلف: ۶۶۳۰۷۶۲

مجموعه آثار گار جهان ارانی - اسلامی - ۱۲
دبیر مجله: مرتضی رحیمی پور

امیر خسرو دهلوی
شاعر، مان و صوفیان
نویسنده: سونیل شارما
ترجمه: شهروز خجری
ویراستار: نوید علی
نمونه خوان: مصطفی زکریا

طرح جلد: پرویز بیانی
حروفچینی و صفحه‌آرایی: حروفچینی‌ها (امید سید عمی)

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۸۸۰ نسخه

قیمت: ۲۷۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۱-۹۱-۰ ISBN: 978-600-6721-91-0

همه حقوق برای این اثر محفوظ است
تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً به هر صورت
(چاپ، فتوکپی، الکترونیکی، صوتی)
بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد
مرکز فروش: پارسه ۶-۵-۶۶۴۷۷۴، داخلی ۱

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

یادداشت دبیر مجموعه

هدف مجموعه سازندگان جهان ایرانی - اسلامی آشنا ساختن افراد غیر متخصص و علاقه مندان به پیشرفت‌های مستند و دقیق درباره تاریخ و تمدن ایران و اسلام است.

مجموعه حاضر در اصل گروهی از مجموعه سازندگان جهان اسلام به سرپرستی استاد فقید خانم پاتریشیا کرون است. به یاد گذشت ایشان خانم زابین اشمیتکه و محمد الرهیب سرپرستی مجموعه را بر عهده گرفتند. ما شخصیت‌های مرتبط با فرهنگ ایرانی را انتخاب کردیم و دست به کار شدیم. ممکن است اثری در این مجموعه به فردی غیر ایرانی اختصاص داده شده باشد، ولی آن فرد به دلایل مختلف و در وجه گوناگون در تاریخ و فرهنگ ایرانی ما وجود است. لذا بی‌هیچ جانبداری و تعصب و تنها با تأکید بر عوامل تاریخی و نیز درست‌ترین روش تحقیق مجموعه آثار منتشر شده را انتخاب کرده‌ایم. درست است که این مجموعه به دست متخصص و صاحب نظر در هر موضوع فراهم آمده است ولی - همان طور که ملاحظه خواهید کرد - علاوه بر پژوهشگران علاقه‌مندان و غیرمتخصصان هم از آن بهره‌مند می‌شوند. روش درست و کاویدن منابع و اسناد از جمله ویژگی‌های کتاب‌های مجموعه سازندگان جهان ایرانی - اسلامی است. بر خوانندگان هشیار پوشیده نیست که با شناخت و درک درست از گذشته و با آگاهی و تأمل در روزگار امروز می‌توان آفاق‌های درخشانی را پیش روی ترسیم کرد. امید است مجموعه حاضر هم

اطلاعات و دانش خوانندگان علاقه‌مند را بیفزاید و هم دانشجویان را درسی در روش تحقیق باشد، و همچنین صاحب‌نظران را با آثار جدید پژوهشگران غیرایرانی هرچه بیشتر آشنا سازد.

مرتضی هاشمی پور

www.ketab.ir

فهرست مطالب

- ۹ □ مقدمه مؤلف به ترجمه و ویرسی
- ۱۱ □ سپاس نامه
- ۱۵ ۱. مقدمه
- ۲۱ ۲. در شهر پادشاهان، صوفیان و شاعران: امیر خسرو و دهلی
- ۲۱ هند مسلمان در سده هفتم هجری / سیزدهم میلادی
- ۳۰ آغاز حیات و مقدمات تحصیل
- ۴۷ حفظ رابطه با صوفیان
- ۵۰ سال‌های واپسین
- ۵۷ ۳. امیر خسرو و جهان ادب پارسی
- ۵۷ ادبیات پارسی در هند
- ۶۱ ادبیات دنیاگرا و معنوی
- ۷۳ افسانه و تاریخ در شعر داستانی
- ۸۹ آثار منشور

۹۳	۴. امیر خسرو و سنت‌های فرهنگی در هند
۹۳	موسیقی و قوالی
۹۹	شعر هندوی
۱۱۱	توصیف هند
۱۱۷	شاعر در عصر ما
۱۲۱	ضمیمه ۱: ذکر امیر خسرو شاعر از سیر الاولیاء امیر خور
۱۲۹	ضمیمه ۲: حکایت گلنار شاهزاده خانم تاتار
۱۴۹	ضمیمه ۳: ذکر و شعر امیر خسرو به نقل از عرفات العاشقین
۱۶۹	☐ گاه‌شمار
۱۷۱	☐ واژه‌نامه کوچک
۱۷۳	☐ کتاب‌نامه
۱۷۷	☐ منابع مترجم
۱۸۱	☐ فهرست اعلام

www.ketab.ir

مقدمه مؤلف بر ترجمه فارسی

امیرخسرو دهلوی، به گفت و گو، یکی از بزرگ‌ترین شاعران پارسی‌کهن بود، با این همه، در کمالات شگفتی، بر هوش‌های اندکی درباره‌ی وی، به فارسی، انجام گرفته است. در واقع، هیچ کتابی در ره‌ی فارسی نوشته نشده است. این شاید بدان سبب باشد که او اگرچه اشعار بی‌شماری را در قالب‌ها و موضوعات گوناگون ادب کهن سروده، اما در گسست میان زبان فارسی ایران و هند قرار گرفته است. مسأله دیگری که در این کتاب بدان پرداخته‌ام، شخصیت دوگانه امیرخسرو، نزد خوانندگان فارسی‌زبان و مخاطبان وی در شبه‌قاره است. آن‌دانی که وی به سبب سرودن خمسه (که نخستین نمونه از پاسخ‌های شاعران به نظام است) و غزل‌هایش در ایران و افغانستان و تاجیکستان شهرت دارد، مجموعه کوچکی از شعرهای هندوی/هندوی وی، که در آیین‌های قوالی صوفیان خوانده می‌شود، در هند و پاکستان شناخته شده‌تر است. مثنوی‌های مبتکرانه امیرخسرو که تاریخ روزگار ممدوحانش را به سبب سلاطین دهلی، را گزارش می‌کند، انگار فراموش شده است. هدف به دست آوردن تصویری تاریخی از این شاعر بوده است، نه فقط آن کس که شاعری و مردی سرشناس در عهد کهن بوده، بلکه آن کس که امروز نیز اشعارش در جوامع پارسی‌گو خوانده و، به آواز، شنیده می‌شود.

این ترجمه استوار و فاضلانه دانسته‌ها و اندیشه‌های حاضر در این کتاب را به زبانی شیوا و گیرا بیان می‌کند، که می‌تواند مقدمه‌ای سودمند بر حیات و آثار شاعر

باشد. بی‌گمان، یکی از دشواری‌های پیش‌روی مترجم آن بوده است که تعبيرات و تحليلات تبیین‌شده در باب آثار شاعر در متن انگلیسی را، به صورتی دقیق، به فارسی انتقال دهد، که این تنها از راه تسلط بالا به متن‌های دانشگاهی در دو زبان مبدأ و مقصد میسر می‌توانست بود. به علاوه، ترجمه اشعاری چند که به زبان هندی در متن آمده، و یافتن مأخذ و صورت اصیل اشعار فارسی که در کتاب ذکر شده، نیاز به تلاشی فعالانه‌تر داشته که نقش مترجم را به محقق ارتقاء داده است. من بسیار خرسندم که می‌بینم ترجمه فارسی از نسخه اصلی کتاب بهتر است، و از آقای خنجر، همان بر عهده گرفتن این امر، سپاس گزارم. امیدوارم که این کتاب الهام‌بخش و همان‌طور نگارش درباره امیر خسرو شود و نیز اشتیاق به خواندن اشعار وی را احیا کند.

سونیل شارما

بوستون، ایالات متحده

۲۰ ژانویه ۲۰۲۰

www.ketaboo.ir